

**Obraćanje predsjedavajućeg Predsjedništva BiH Željka Komšića
na generalnoj debati
80. zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija**

Gospođo predsjednice Bearbock,
gospodine generalni sekretaru,

ekselencije,
dame i gospodo!

Polazeći od teme ovogodišnjeg zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, koja glasi: „Bolje zajedno“, 80 godina za mir, razvoj i ljudska prava“, dozvolite mi da sa ovoga značajnog mjesta, u ime Bosne i Hercegovine i svih njenih građana, izrazim čestitke organizaciji Ujedinjenih nacija koja obilježava 80 godina od svoga osnivanja, ali istovremeno i 80 godina neprekidnog rada na onome što je temeljni cilj ove organizacije, a to je obezbjeđivanje i održavanje mira u svijetu.

Koliko je u tome bilo uspjeha u prethodnom periodu, kao i o rezultatima rada i učešća više generacija u samim Ujedinjenim nacijama, u njenim tijelima i organizacijama, svakako će konačni sud dati istorija, ali istovremeno, smatram da je važno da se i danas, jasno iskaže naš zajednički stav, da mir u svakom dijelu svijeta nema alternativu i da na tome moramo i trebamo nastaviti zajednički uporno raditi.

Želio bih vjerovati da svi dijelimo isto pozitivno mišljenje, da moramo zaštititi mir u svakom dijelu svijeta.

Međutim, realnost i ono što se danas dešava u različitim dijelovima naše planete jasno nam ukazuje da mir u svijetu često nije interes pojedinih geopolitičkih aktera, kojima je sukob ili rat sredstvo za realizaciju njihovih, političkih i ekonomskih interesa koji u najvećoj mjeri odudaraju od ciljeva utvrđenih u Povelji Ujedinjenih nacija.

Ako tome pridodamo i to, da se putem oružane sile nastoje mijenjati granice država u svijetu, na način koji je suprotan Povelji Ujedinjenih nacija, onda možemo izvesti jednostavan zaključak da se međunarodno pravo ne primjenjuje istovjetno prema svim državama, subjektima tog istog međunarodnog prava.

Svjedočimo da se u proteklom periodu, svjesno i planirano isprovocira određeni oružani sukob, da bi se zatim kroz korištenje značajne oružane sile, kojoj se neka država, sa manjom ili slabijom oružanom silom, ne može oduprijeti.

Nakon toga se od napadnute države zahtijeva da sjedne za pregovarački stol i potpiše odricanje od dijelova svoje teritorije, navodno u ime mira a zapravo u ime sile.

Vjerujem da svi mi u ovoj sali znamo, da Povelja Ujedinjenih nacija omogućava mijenjanje državnih granica, ali isključivo dobrovoljnim dogovorom između država ali bez upotrebe oružane sile ili političkog pritiska iza kojeg stoji oružana sila.

Međutim, ako se oružana sila koristi da bi se druga strana prisilila da pristane na nametnuti dogovor u kojem gubi dio svoje teritorije, onda tu nema dobre i iskrene volje, već ima

samo prisile, što je u suprotnosti sa više akata međunarodnog prava.

U ovom konkretnom slučaju, mislim na Ukrajinu i na pritiske kroz koje ona kao suverena država prolazi, a u kojima se od nje traži da se odrekne dijelova svoje teritorije, radi postizanja navodno trajnog i održivog mira.

Jesmo li u tom konkretnom slučaju, sudionici promjene svjetskog poretka, u kojem se mir ne postavlja kao konačni cilj, već se rat i oružana sila pojavljuju kao legitimno sredstvo za postizanje političkih ciljeva velikih geopolitičkih aktera?

Mijenjanjem međudržavnih granica upotrebom oružane sile, kojom se stvara politički pritisak sa ciljem da se pojedina država odrekne dijelova svoje teritorije, stvara se opasan presedan u međunarodnom pravu, koji lako može postati pravilo, a to u konačnici znači da bismo živjeli u nestabilnom svijetu u kojem mir više nema vrijednost.

To svakako nije željeni ishod niti bi takvo nešto moglo biti opravdano bilo kojim stavom iz Povelje Ujedinjenih nacija ili drugih akata međunarodnog prava.

Jednako neželjenu situaciju, danas, imamo i u pojasu Gaze, gdje se nad lokalnim stanovništvom vrši takvo nasilje, koje svojim oblikom ukazuje na postojanje više elemenata genocida, kako je to utvrđeno u Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida.

Radi podsjećanja, potrebno je istaći da genocid, osim što predstavlja fizičku likvidaciju ili uklanjanje nacionalne, etničke, rasne ili religijske skupine sa određenog teritorija, može biti počinjen i u slučaju da se toj istoj nacionalnoj, etničkoj, rasnoj ili religijskoj skupini svjesno nameću tako teški uslovi života, koji prijete da je na određenoj teritoriji u konačnici potpuno unište.

I u konačnici, takav agresivan genocidni pristup koristi se kao sredstvo za nasilno zauzimanje i preuzimanje teritorije koje po međunarodnom pravu ne mogu pripadati onome ko inicira i proizvodi agresiju.

To je ovo što danas imamo u pojasu Gaze, gdje se narod Palestine suočava sa ova dva elementa genocida, propisana pomenutom Konvencijom o sprečavanju i kažnjavanju genocida, gdje jedan dio svjetske političke javnosti zatvara oči i prešućuje ovu neizmjereno strašnu činjenicu.

Ne postoji politički interes ili, čak, onaj ekonomski interes pokrenut namjerom za iskorištavanjem prirodnih resursa, kao što je to nafta ili prirodni gas u tom dijelu Mediterana, koji može opravdati ovako visok stepen genocidnog nasilja nad lokalnim palestinskim stanovništvom.

Osim što je takvo nasilje neopravdano i neprihvatljivo, na isti način je neprihvatljiva šutnja, a povremeno i odobravanje, koje dolazi iz različitih političkih krugova u svijetu.

O kakvom miru, razvoju ili zaštiti ljudskih prava, možemo uopšte govoriti ako se dozvoljava ovakvo nasilje, nasilje sa oblicima genocida nad palestinskim narodom?

Da li tako nešto znači da su politički interesi pojedinih zemalja ili interesi korporativnog kapitala, snažniji i značajniji od naše zajedničke obaveze da zaštitimo mir u svakom dijelu svijeta, a time i pretpostavke za razvoj i samoodrživost različitih društava, te paralelno tome da zaštitimo i ljudska prava svakog pojedinca u svijetu.

Ovdje se radi o velikom izazovu sa kojim se danas suočavamo i od njega ne možemo bježati, niti ga zarad nekih viših oportunističkih interesa, kontinuirano prešućivati. Podsjetimo se samo one sintagme: šutnja je zapravo izraz ili kukavičluka ili odobravanja.

Poštovani,

Dozvolite mi ukratko da kažem nešto i o mojoj državi, Bosni i Hercegovini.

Prije nešto više od 30 godina, Bosna Hercegovina je bila suočena sa agresijom koja je dolazila iz susjednih zemlja.

U to vrijeme, organizacija Ujedinjenih nacija, formirala je mirovne vojne snage pod nazivom UNPROFOR, u čijem sastavu su učešće uzele zemlje koje su za tako nešto izrazile interes.

Uloga UNPROFOR-a bila je takva, da su oni u najvećoj mjeri bili puki posmatrači niza ratnih zločina, etničkog čišćenja, pa na

kraju i genocida koje su agresori na Bosnu i Hercegovinu počinili.

Naravno, bilo je i pozitivnih primjera aktivnosti UNPROFOR-a, što svakako ne treba zaboraviti i na tome smo iskreno zahvalni.

Ali je, nažalost, ostala mrlja na toj misiji Ujedinjenih nacija, jer pojedini zapovjednici UNPROFOR-a nisu htjeli aktivirati zračne udare, kako bi se spriječilo etničko čišćenje, a posebno genocid počinjen u Srebrenici, u julu 1995. godine.

Nažalost, genocid u Srebrenici je počinjen, stotine hiljade građana širom Bosne i Hercegovine tokom agresije su izgubili živote, još više ih ranjeno dok je više od milion građana raseljeno širom svijeta.

Želim vas ukratko podsjetiti da je pred Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu, kojeg su osnovale ove Ujedinjene nacije, utvrđena krivica više lica za počinjeni genocid, kao i postojanje niza udruženih zločinačkih poduhvata, koji su svi imali isti cilj – etničko čišćenje sa stvaranjem etnički čistih dijelova teritorije u Bosni i Hercegovini, kako bi se ti dijelovi odvojili od Bosne i Hercegovine i pripojili susjednim državama.

Prije nešto više od godinu dana, ovdje u Ujedinjenim nacijama, zajedno smo izglasali Rezoluciju o genocidu počinjenom u Srebrenici, što smatram velikim iskorakom i važnim dokumentom, ne samo za Bosnu i Hercegovinu, već i mnogo šire, jer je snaga te Rezolucije u njenoj namjeri sprečavanja eventualnog počinjenja nekih novih genocida, koji se mogu desiti bilo gdje u svijetu.

Iako smo bili suočeni sa lobiranjem više država da se takva Rezolucija ne usvoji, ona je ipak donesena, čime se stvorio jedan novi ambijent da se kroz kulturu sjećanja, preventivno djeluje kako se genocid kao najstrašniji ratni zločin nikada više ne bi dogodio.

Tada smo vidjeli, da postoje i one države, koje radi vlastitih političkih razloga ili političkog komoditeta, nisu bile spremne da podrže tekst Rezolucije koji je bio oslonjen na donesene presude Međunarodnog krivičnog suda iz Haga a kojeg su, ponoviću još jednom, osnovale ove Ujedinjene nacije.

Neka takvo odbijanje podrške tekstu Rezolucije, služi na čast onima koji su lobirali protiv njenog usvajanja i onima koji joj nisu dali jasnu podršku Rezoluciji.

Želim vas podsjetiti da je u tom periodu devedesetih godina prošlog stoljeća međunarodna zajednica, kroz organe Ujedinjenih nacija, uvela embargo Bosni i Hercegovini na kupovinu odbrambenog oružja i time spriječila odbranu našu države od dvostruke agresije.

To bi u svakom slučaju značajno skratilo trajanje ratnog sukoba, mnogi životi bi bili spašeni, jer bi se mnogo prije došlo do mirovnog sporazuma, za što je neophodan uslov bio stvaranje balansa u vojnoj moći između Bosne i Hercegovine i dvije susjedne zemlje koje su počinile agresiju.

Radi tog embarga, agresija na Bosnu i Hercegovinu je trajala skoro četiri godine i nepotrebno je izgubljen veliki broj ljudskih života.

Takav ratni sukob, okončan je potpisivanjem Dejtonsko-Pariškog mirovnog sporazuma, koji je donio neophodan mir i na tome smo također zahvalni, ali je istovremeno stvorio takav *sui generis* politički sistem u Bosni i Hercegovini, koji danas, 30 godina nakon njegovog stvaranja, predstavlja problem za normalno funkcionisanje države Bosne i Hercegovine.

Takav politički sistem na sadrži demokratiju, već neki njen devijantni oblik nezabilježen u praksi bilo gdje u svijetu, u kojem se etnička pripadnost stavlja u prvi plan i time u cijelosti negiraju osnovna ljudska prava, te paralelno tome podriva demokratija u tolikoj mjeri da ona više skoro da i ne postoji.

Taj politički sistem možemo nazvati incidentnim političkim sistemom, koji neprekidno destabilizuje državu Bosnu i Hercegovinu.

Zašto ovdje spominjem demokratiju?

Iz najmanje dva razloga.

Prvi je da one države koje se opredijele za demokratiju i njene principe trebale bi imati mogućnost da tu demokratiju u cijelosti primjene u svome okrilju, potpuno svjesni da postoji i jedan broj država koje iz njihovih razloga, bili oni historijski, kulturološki ili religijski, ne žele demokratiju i njene principe.

Bosna i Hercegovina se jasno opredijelila za demokratiju i tranziciju iz prethodnog političkog sistema u neki, novi, demokratski politički sistem, ali nam se to kroz elemente

političkog sistema koji je utvrđen Dejtonsko-Pariškim sporazumom, u stvarnosti kontinuirano onemogućava.

Drugi razlog, odnosi se na to da, nakon što smo bili suočeni sa embargom na uvoz odbrambenog oružja tokom devedesetih godina prošlog stoljeća, u ovo današnje vrijeme Bosna i Hercegovina suočava se sa embargom na demokratiju, što svojim političkim i diplomatskim aktivnostima nastoje obezbijediti pojedini akteri iz međunarodne zajednice.

Dakle nakon što smo imali embargo da se branimo danas imamo embargo na demokratiju i demokratski razvoj.

Kako drugačije objasniti takvu aktivnost tog dijela međunarodne zajednice, koja na različite načine nastoji obezbijediti ovaj incidentni politički sistem u kojem manjina upravlja većinom, rušeći jedan od temeljnih principa demokratije, koji nalaže takav sistem u kojem bi, zapravo, politička većina trebala upravljati svojom državom.

Iako takvi akteri to opisuju kao, navodnu, raspodjelu političke moći između etničkih zajednica u Bosni i Hercegovini, to u svome korijenu toliko podriva demokratiju, da ona u mojoj državi skoro više i ne postoji, jer postoji nešto što se jednostavno zove *etnokratija* u kojoj politička manjina upravlja državom, jer joj to ovaj sadašnji devijantni politički sistem omogućava.

Da li takvi akteri međunarodne zajednice, nastoje zabraniti ili uvesti embargo na demokratiju u Bosni i Hercegovini radi njene demografske slike ili nastoje proizvesti takvu situaciju da

se ponovo otvore razgovori o Bosni i Hercegovini sa neizvjesnim ishodom za njeno postojanje u sadašnjim granicama, ostaju otvorena pitanja.

Podsjetiću ovdje, kako bez demokratije nema ni vladavine prava, a bez vladavine prava nema ni zaštite individualnih ljudskih prava.

Kao argument za takvo postupanje dijela međunarodne zajednice, može se prikazati tzv. predmet „Kovačević“ pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Predmet koji je vama nepoznat, možda i nebitan ali je nama u Bosni i Hercegovini iznimno važan.

To je predmet u kojem je apelant tražio jednostavnu, opravdanu i logičnu zaštitu svog aktivnog biračkog prava, koje mu je onemogućeno.

Predmet je u prvostepenom postupku riješen u korist apelanta Kovačevića uz utvrđeno postojanje etno-teritorijalne diskriminacije, što je onda dio međunarodne zajednice, ulažući enormne diplomatske i finansijske napore nastojao anulirati u drugostepenom postupku.

Jedna od zemalja, što je potpuno neshvatljivo i neprihvatljivo, dala je finansijsku donaciju Evropskom sudu za ljudska prava i pojavila se kasnije, u tom istom predmetu kao zainteresirana strana, što je izraz klasične političke korupcije.

Zato se ovdje postavlja logično pitanje – da li se presude međunarodnih sudova mogu kupiti?

U obaranju te presude aktivno je učestvovao i Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, iako mu to nisu ovlaštenja data Dejtonsko-Pariškim sporazumom, ulažući također enormna finansijska sredstva iz nepoznatih izvora za čije korištenje nije imao potrebnu saglasnost Vijeća za implementaciju mira.

Dakle, desila se potpuno istovjetna situacija kao i kod donošenja Rezolucije o genocidu u Srebrenici, gdje su pojedine zemlje lobiranjem protiv Rezolucije nastojale negirati presude Međunarodnog krivičnog suda iz Haga, dok su u predmetu koji navodim kao primjer, neke druge zemlje nastojale i još uvijek nastoje poništiti presudu kroz njihovo lobiranje i širu diplomatsku aktivnost, što nas onda dovodi do zaključka da postoji dio međunarodne zajednice koja ne dozvoljava demokratiju u Bosni i Hercegovini.

“Jučer” embargo na oružje neophodno za odbranu zemlje, “danas” embargo na demokratiju i ljudska prava!

Zbog toga, želim vas, ukratko, podsjetiti na još jedan dokument Ujedinjenih nacija, pod nazivom Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima kojim se između ostalog garantuje: „...*birati i biti biran na periodičnim izborima koji se održavaju sa opštim i jednakim pravom glasa, tajnim glasanjem, uz jamstvo slobodnog izražavanja volje svakog birača...*“ što se nažalost u Bosni i Hercegovini ne dozvoljava, uz velike napore međunarodne zajednice koja nastoji da

sačuva diskriminaciju, negira demokratiju, što za posljedicu ima nedostatak vladavine prava i u konačnici nedovoljnu i skoro nikakvu zaštitu individualnih ljudskih prava.

Kao logičan zaključak nameće se takva zamisao da je demokratija, kao i pravo na odbranu zemlje, privilegija čiju primjenu određuju i omogućuju političke elite iz većih i bogatih zemalja, dok one male i siromašnije zemlje, mogu dobiti demokratije samo onoliko koliko im to veći i bogatiji dozvole. To svakako nije izraz jednakosti niti ravnopravnosti, kojem svi zajedno danas treba da težimo.

Poštovani,

Ovdje dolazimo i do pitanja ljudskih prava, odnosno preciznije, jednakosti svakog pojedinca u svojoj zemlji, pa i šire, a posebno njegovog ili njenog prava da učestvuje jednako i po vlastitoj želji u svakom aspektu društvenog života u svojoj zemlji.

Imamo cijeli niz dokumenata ili akata međunarodnog prava, koji tako nešto garantuju, pa se onda i ovdje postavlja otvoreno pitanje, da li smo spremni biti konzistentni ili uporni na zaštiti individualnih ljudskih prava u bilo kojem dijelu svijeta, koristeći alate koje nam ti međunarodni dokumenti pružaju?

Svako pitanje zaštite ljudskih prava, počinje sa borbom protiv diskriminacije ili svakog oblika nejednakosti pojedinaca u svim njihovim pravima koje im garantuju dokumenti

međunarodnog prava, a kao logičan nastavak su i dokumenti ili zakoni u različitim državama.

Diskriminacija u bilo kojem obliku je zabranjena aktima međunarodnog prava, ali, nažalost, veoma često se susrećemo sa situacijama u kojima se diskriminacija prešućuje, a nakon šutnje čak i ohrabruje.

Govoreći iz ugla Bosne i Hercegovine, mi imamo pet presuda Evropskog suda za ljudska prava, u kojima je utvrđeno postojanje diskriminacije građana BiH na osnovu njihovog etničkog porijekla ili mjesta gdje žive.

Dio političkih elita u Bosni i Hercegovini kao i dio međunarodne zajednice prisutne u BiH to neće da prihvate i kroz izmjenu ustava implementiraju.

Uz neprovođenje navedenih pet presuda Evropskog suda za ljudska prava, ova šesta presuda u predmetu u kojoj se traži odbacivanje etno-teritorijalne diskriminacije, a koja je oborena zahvaljujući pritisku, “donacijama” i sličnim djelovanjima od strane pojedinih zemalja kao i od osobe koja je mirovnim ugovorom ovlaštena da taj ugovor realizuje i da štiti sve aspekte tog ugovora, uključujući i sve akte međunarodnog prava koji govore o ljudskim pravima, dovode nas do teških pitanja i još težih odgovora.

Da li su i ljudska prava i njihova zaštita privilegija većih i bogatijih društava i država, dok se manji i siromašniji svjesno ili namjerno zaobilaze u zaštiti ljudskih prava, počevši od prava na život pa sve do prava na jednakost i demokratiju?

Na kraju, dozvolite da istaknem da je na sva tri otvorena pitanja, koja su tema zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, možemo odgovoriti samo kroz konzistentnost i principijelno insistiranje na zaštiti mira, kako bismo stvorili uslove za nesmetan razvoj društava u državama članicama Ujedinjenih nacija, a da se u konačnici, zajedno, pojavimo kao aktivni zaštitnici ljudskih prava u bilo kojem dijelu svijeta.

Bez te konzistentnosti u ovim pitanjima, bićemo još jednom samo skupina, koja izražava zabrinutost nad devijantnim pojavama u svijetu, kao što su to ratovi, nasilno mijenjanje granica, genocid i ratni zločini, negiranje ljudskih prava, a da zapravo nećemo učiniti ništa više od izražavanja zabrinutosti.

Konzistentnost na koju se referiram znači potpunu odlučnost da se suprotstavimo različitim devijantnim pojavama u svijetu, kroz alate koje nam pruža međunarodno pravo.

Moramo biti odlučni i nepokolebljivi u namjerama da zaštitimo temeljne vrijednosti Ujedinjenih nacija, bez pravljenja bilo kakve razlike među državama kao subjektima međunarodnog prava.

U toj odlučnosti, pozivam vas da ne pravimo razliku među nama, dijeleći nas na velike i male države, na bogate i siromašne, već da zajedno kao organizacija aktivno tražimo i omogućimo rješenja za sva otvorena pitanja koja se pojavljuju u svijetu.

Mir nije privilegija, mir je obaveza svih nas da ga u svakom trenutku i na svakom mjestu obezbijedimo.

Isto tako, ljudska prava nisu privilegija, već trajna civilizacijska obaveza, koju moramo kontinuirano ispunjavati.

To je svakako trajan izazov, sa kojim su suočavale generacije prije nas i sa kojim će se suočavati generacije koje nakon nas dolaze. Naša misija je takva da im ostavimo svijet boljim nego što je on sada, a za takav cilj, potreban je uporan i neprekidan aktivan rad.

Hvala vam na pažnji!